Een uitgesteld antibioticarecept bij luchtweginfecties

Eefje de Bont, Jochen Cals

Een uitgesteld antibioticarecept bij luchtweginfecties leidt tot minder antibioticagebruik zonder dat er meer complicaties optreden en resulteert in een gelijke patiënttevredenheid. Dat is de conclusie van een Cochrane-review naar het effect van uitgestelde antibioticarecepten bij luchtweginfecties. Alleen géén recept uitschrijven leidt tot nog minder antibioticagebruik.

Om antibioticaresistentie tegen te gaan moeten (huis)artsen gerichter en minder vaak antibiotica voorschrijven voor luchtweginfecties. De auteurs van deze Cochrane-review (update van 2013) keken naar de effectiviteit van een uitgesteld antibioticarecept vergeleken met een direct recept of geen recept.¹ Zij definieerden een uitgesteld recept als het advies om de antibiotica in de daaropvolgende 48 uur nog niet te starten en het spontane beloop van de symptomen af te wachten. De auteurs selecteerden 11 onderzoeken met in totaal 3555 patiënten met luchtweginfecties. In vijf onderzoeken werden alleen kinderen onderzocht, in twee alleen volwassenen en in vier onderzoeken beiden. De meeste patiënten met luchtweginfecties herstelden niet sneller met antibiotica (direct of uitgesteld recept), de onderzoekers vonden alleen een gering verschil voor otitis media acuta en keelpijn gecombineerd met koorts. Een uitgesteld recept leidde tot minder bijwerkingen vergeleken met een direct recept. Er werd geen verschil gevonden in het aantal complicaties. Patiënten die van hun huisarts een uitgesteld recept kregen, waren even tevreden als patiënten die meteen antibiotica kregen (86% versus 91% tevreden). Mogelijk zijn patiënten die een uitgesteld recept krijgen wel iets tevredener dan patiënten die helemaal geen antibiotica krijgen (87% versus 82%). Een uitgesteld recept leidde uiteindelijk tot aanzienlijk minder antibioticagebruik dan meteen antibiotica voorschrijven (35% versus 93%). Helemaal geen recept leidde tot het minste antibioticagebruik (14%). De onderzoeken waren van gemiddelde kwaliteit, maar liepen in opzet sterk uiteen. Dat maakt vooral het verschil in herstel en de manier van adviseren van een uitgesteld recept moeilijk te vergelijken.

ALTERNATIEF EN VANGNET

Het uitgestelde antibioticarecept is een strategie om patiënten te laten ervaren dat antibiotica vaak niet nodig zijn en hen toch het gevoel te geven dat ze worden gehoord. De arts kan de patiënt hierbij instrueren het recept pas op te halen wanneer de klachten erger worden of instrueren de medicatie pas te starten als de klachten erger worden. Beide manieren leiden tot minder antibioticagebruik en niet tot meer complicaties. Toch zijn ze niet even effectief. In de vijf onderzoeken waarin

de patiënten het recept nog niet ophaalden, vonden de onderzoekers een gemiddeld antibioticagebruik van 27% tegenover 38% in de overige onderzoeken waarin de patiënt het recept wel in huis had maar zelf mocht beslissen wanneer hij met de

medicatie begon. Het is dus belangrijk om na te denken over de manier waarop een recept wordt uitgesteld.

De strategie van een uitgesteld antibioticarecept wordt in het Verenigd Koninkrijk vaak toegepast. Veel geïncludeerde onderzoeken komen daar dan ook vandaan. Deze strategie heeft ook een plek gekregen in de Britse NICE-richtlijnen. In Nederland zijn er echter weinig data over deze strategie. Een uitgesteld antibioticarecept lijkt een goede mogelijkheid net voor het weekend, of bij patiënten bij wie je een vangnet wilt creëren. Dat de patiënt zich mogelijk beter gehoord voelt, blijkt uit het kleine verschil in tevredenheid tussen patiënten die een uitgesteld recept kregen en patiënten die geen antibioticarecept kregen. Toch is het merendeel van de patiënten die geen antibiotica krijgen ook tevreden. Vanzelfsprekend leidt de strategie om helemaal geen recept te verstrekken nog altijd tot het minste antibioticagebruik. De huisarts die zijn voorschrijfgedrag bij luchtweginfecties nog verder wil verbeteren, kan juist in de gevallen wanneer geen recept niet lijkt te volstaan een uitgesteld recept als alternatief en mogelijk vangnet gebruiken. ■

Een uitgesteld antibioticarecept zorgt voor minder antibioticagebruik en een gelijke patiënttevredenheid. Foto: Shutterstock

LITERATUUR

1. Spurling GKP, Del Mar CB, Dooley L, Foxlee R, Farley R. Delayed antibiotic prescriptions for respiratory infections. Cochrane Database Syst Rev 2017;9:CD004417.

De Bont E, Cals JL. Een uitgesteld antibioticarecept bij luchtweginfecties. Huisarts Wet 2018;61(9):68. DOI: 10.1007/s12445-018-0228-7. Maastricht University, afdeling Huisartsgeneeskunde, Maastricht: E. de Bont, huisarts, eefje.debont@maastrichtuniversity.nl; prof. dr. J.L. Cals, huisarts en hoogleraar Effectieve diagnostiek in de Huisartsgeneeskunde. Mogelijke belangenverstrengeling: niets aangegeven. Dit is een PEARLS, bruikbare wetenschap voor de werkvloer op basis van de Cochrane Database of Systematic reviews.